

नीलासन (नील + असन) m. 1) *ein best. Baum*, = नीलद्रुम, नीलनिर्यासक, नीलपत्र, नीलवीज, नीलसार, मुनीलक RĀG. im ÇKDr. — 2) *eine Art coltus* (wohl नील + असन) SMARADĪPIKĀ im ÇKDr.

नीलिका f. s. u. नीलक.

नीलिकाकाच (नी + काच) m. *eine best. Krankheit der Linse des Auges* Suçr. 2, 316, 18.

नीलिनी (f. von नीलिन् und dieses von नील) f. 1) *die Indigopflanze, Indigofera tinctoria* AK. 2, 4, 3, 13. Suçr. 1, 144, 18. 2, 98, 17. 174, 13. 206, 20. 340, 16. °फल 1, 166, 17. 2, 247, 6. — 2) *ein blau blühender Convolvulus* (नीलत्रिपुटा) ÇABDAR. im ÇKDr. — 3) N. pr. der Gemahlin Aśvameśha's HARIV. 1777. VP. 433; vgl. नीली, नलिनी.

नीलिमन् (von नील) m. *eine dunkle Farbe, Schwärze* Gīt. 8, 3. Schol. zu KAUSH. UP. in Ind. St. 1, 410, 6.

1. नीलीराम (नी + राम) m. *eine Zuneigung, die so unvergänglich ist wie die Indigofarbe*: न चाति शेषते यन्नपैति प्रेम मनोगतम् ॥ तन्नीलीरामाख्याति यथा श्रीरामसीतयोः ॥ SĪH. D. 217.

2. नीलीराम (wie eben) adj. 1) *die Farbe der Indigopflanze habend* ÇABDAR. im ÇKDr. — 2) *beständig in der Zuneigung (so unwandelbar wie die Indigofarbe)* H. 476. HALĀJ. 2, 219.

नीलीरोग (नी + रोग) m. wohl so v. s. नीलिकाकाच Suçr. 2, 86, 2.

नीलेश्वर (नील + ईश्वर) N. pr. einer Stadt auf der Malabarküste, Νελο-
xύδα LIA. I, 134, N. 138, N. Anh. LIV. III, 34.

नीलोत्पल (नील + उत्पल) n. *die blaue Wasserrose, Nymphaea cyanea* Rozb. HALĀJ. 3, 59. MBH. 3, 12879. R. 4, 44, 91. Suçr. 1, 140, 20. 22, 21. 2, 120, 2. ÇĀK. 17. VARĀH. BRH. S. 28, 9. 31, 21. 42 (43), 33. 49, 7. 53, 22. 67, 66. H. 48. PRAB. 78, 15. BHĀG. P. 5, 24, 10. Verz. d. Oxf. H. 183, b, 6 v. u.

नीलोत्पलमय (von नीलोत्पल) adj. f. ई *aus blauen Wasserrosen gebildet*: माला MBH. 7, 5703. R. 6, 79, 62. तत्प्य VĀMANA-P. in Verz. d. Oxf. H. 46, a, 43. अयाङ्गदामन् DAÇAK. in BRH. Chr. 184, 21.

नीलोत्पलिन् (wie eben) m. Bein. Mañgucī's TRIK. 4, 1, 21.

नीलोद् (नील + उद्) m. N. eines Meeres oder Flusses, *die blaues Wasser haben*, P. 6, 3, 57, VĀRTT., Sch.

नीव्, नीवति *fett werden* DAṬṬUP. 15, 58. — Vgl. तीव्, पीव्, मीव्.

नीव m. *ein best. Baum* GORR. 1, 5, 17. — Vgl. नीप.

नीवर् UNĀDIS. 3, 1. 1) m. a) = वणिजक MED. r. 176. = विपणो (unbest. ob f. oder m. von विपणिन्) H. an. 3, 569; ÇKDr. fasst वणिजक als neutr. (!) auf und WILSON setzt dafür *Handel*; es ist aber wohl unter beiden Umschreibungen ein *Handelsmann* zu verstehen. — b) Bettler UĠĠVAL. — c) = वास्तव्य H. an. Med.; nach ÇKDr. als neutr. zu fassen, nach WILSON *ein zum Bau eines Hauses geeigneter Platz u. s. w.* — d) *Sumpf* UNĀDIVR. im SAMKSHIPTAS. ÇKDr. — 2) n. *Wasser ebend.*

नीवन् (?) m. N. eines der 10 Pferde des Mondgottes Vājpi zu H. 104.

नीवाक (von वच् mit नि) m. = प्रयाम AK. 3, 3, 23. H. 1318. = समाधि AK. 3, 4, 23, 100. *die bei einer Thewerung gesteigerte Nachfrage nach Getraide u. s. w.*: मर्याद्वेतोर्धान्यादिषु जनानामादरातिशयः ॥ तुलाधरणाधिक्यम् ॥ क्रमाक्रमादरः ॥ मूल्याधिक्यवेतोर्निश्चयेन परिच्छेदनम् ॥ BHĪH. zu AK. ÇKDr.

नीवार् (र् P. 3, 4, 48. 6, 2, 144) 1) m. *wilder Reis* (sg. *die Pflanze*, pl. *die Körner*) AK. 2, 9, 25. H. 1176. HALĀJ. 2, 429. VS. 18, 12. TBR. 1, 3, 6, 7. ÇAT. BR. 5, 1, 4, 14. 3, 2, 5. Z. d. d. m. G. 9, LXVIII. MBH. 3, 1404. 12, 8890. 13, 6512. R. GORR. 2, 28, 21. Suçr. 1, 73, 5. 79, 20. 196, 21. 2, 79, 14. RAGH. 1, 50. 5, 9. 15. ÇĀK. 14. 96. BHĀG. P. 9, 20, 14. PRAB. 44, 7. Am Ende eines adj. comp. f. स्त्री RAGH. 1, 52. — 2) f. स्त्री N. pr. eines Flusses MBH. 6, 328. निवारा VP. 182.

नीवारक m. = नीवार 1. Suçr. 1, 157, 21.

नीविं (die ältere Form) und नीवी (wohl von व्या mit नि) UNĀDIS. 4, 135. f. 1) *ein umgebundenes Tuch, Schurz*, insbes. *der von Frauen dicht am Leibe getragene Schurz* AK. 3, 4, 23, 214. TRIK. 3, 2, 14. H. 673. an. 2, 528. MED. v. 13. यत्ते वारः परिधानं यो नीविं कृणुषे तम् AV. 8, 2, 16. 14, 2, 50. सोमस्य नीविसि VS. 4, 10. ÇAT. BR. 1, 3, 2, 6. नीविमुद्गच्छ 2, 4, 2, 24. नीविमुद्गच्छे 3, 2, 2, 15. TS. 6, 1, 2, 3. KĀTJ. Ç. 4, 1, 15. नीवीस्तनप्रावर्ण-सक्थिकशाभिर्दर्शन JĀG. 2, 284. एकवस्त्रा बधोनीवी MBH. 2, 2216. नी-विविस्मसनः करः 11, 693. नीवीम् KUMĀRAS. 1, 38. प्रस्थानभिन्ना न बन्धनीवीम् 7, 60 (= RAGH. 7, 9). MEGH. 69. नीवीं प्रति प्राणहन्ति तु को प्रियेण SĪH. D. 42, 1. BHĀG. P. 5, 2, 14. मत्तया विस्मयनीच्या 6, 1, 60. (विवासा व्रीडिता भृशम्) नीवीमाश्रय पर्यधात् 9, 1, 30. पिशङ्गनीवी adj. f. 4, 25, 23. श्रेः संध्याधनीवेः 3, 8, 24. Vgl. तोपनीवी. *das Band, mit dem ein doppelt zusammengelegtes Kuça-Gras beim Manenopfer eines Çūdra gebunden wird* (पूद्रस्य पित्रादिश्राद्धे मोटकवन्धनम्) MATHUREÇA zu AK. im ÇKDr. — 2) = परिषा AK. 2, 9, 80. 3, 4, 23, 214. H. 869. H. an. MED. HALĀJ. 3, 38. Wird durch *Kapital* erklärt, und AK. 2, 9, 80 und H. 869 steht in der That *मूलधन* (*मूलद्रव्य*) noch als drittes Synonym oder als Erklärung dabei; in H. an. wird aber *मूलद्रव्य* als eine von परिषा verschiedene Bedeutung dem Worte नीवी zuertheilt. Nach Subhūti bedeutet aber नीवी auch *राजपुत्रदेर्वन्धकः* *das Pfand eines Kriegers u. s. w.* und RĀG-TAR. 8, 2217 finden wir das Wort in der Bed. von *Geißel*, obses gebraucht: पुत्रो दत्तवतो नीविं नामपालस्य. Dieses führt uns auf die Vermuthung, dass unter परिषा ursprünglich diese Bedeutung gemeint gewesen sei. COLEBROOKE und WILSON (nach AK.) geben dem Worte नीवी auch die Bed. *a stake at play* (COLEBR.), *stake, wager* (WILS.), welche ohne Zweifel gleichfalls auf einer Deutung von परिषा beruht.

नीविभार्य (नी + भार्) adj. *im Schurz zu tragen*: गर्भं त उग्रो र-तंता भेषजा नीविभार्यौ AV. 8, 6, 20.

नीवत् (वर्त् mit नि; vgl. उपवर्त्तन) P. 6, 3, 116. Sch. *eine bewohnte Gegend, Reich* AK. 2, 1, 8. 3, 4, 23, 66. H. 947. HALĀJ. 2, 129. गौडनीवति TRIK. 2, 1, 7.

नीत्र n. 1) *der Rand eines Daches* AK. 2, 2, 14. TRIK. 3, 3, 360. H. 1011. MED. r. 34. HALĀJ. 2, 148. *Dach* HAR. 132. — 2) *Wald* TRIK. MED. — 3) *Radfelge*. — 4) *das Sternbild Revati*. — 5) *der Mond* (neutr.!) MED. — Vgl. नीघ.

नीशार (von शर् mit नि) m. *ein warmer Ueberwurf, eine warme Decke* AK. 2, 6, 20. H. 673. गौरिवाकतनीशारः प्रायेण शिशिरे कृशः SIDDH. K. zu P. 3, 3, 21. = काण्डार (bengal. *Schirm, Vorhang*) NAJANĀNANDA im ÇKDr. = काण्टपट *Vorhang* BHAR. (nach einer ungenannten Autor.) im ÇKDr. = मसारी (bengal. *Vorhang als Schutz gegen Mücken*)